

ÓKOR

Folyóirat az antik kultúráról

Megjelenik negyedévente

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Bács Tamás
Bencze Ágnes
Ferenczi Attila
Gabler Dénes
Grüll Tibor
Kalla Gábor
Kárpáti András
Kendeffy Gábor
Németh György

SZERKESZTŐSÉG

Böröczki Tamás
Dobos Barna
Eszteri Réka
Tamás Ábel
Vámos Péter
Vér Ádám

KAPCSOLAT:

veradam@gmail.com
okorportal.hu

1088 Budapest, Szentkirályi u. 16.
486-1527

MEGRENDÉLÉS:

veradam@gmail.com
Tel.: +36 30 826 6148
Egy szám ára 1600 Ft,
az éves előfizetés ára
2019-ben 4000 Ft

Kiadja a Gondolat Kiadó
1088 Budapest, Szentkirályi u. 16.
Tel.: 486-1527
e-mail: info@gondolatkiado.hu
gondolatkiado.hu
Tördelő Lipót Éva

ISSN 1589-2700

A lap megjelenését
a Nemzeti Kulturális Alap és
a Magyar Tudományos Akadémia
támogatta

Tartalom

ANTIQUITAS NOSTRA

Tanulmányok

Bolonyai Gábor	Homéros mint a nemzeti és kulturális identitás része	3
Király Erzsébet	Dalnok a nép között Görögségkép Lotz Károly ecsetjén	9
Imre Flóra	Homéros az iskolában Egy probléma az oktatástörténet és a közoktatás szempontjából	19
Szöllősi Barnabás	Három baloldali <i>Elektra</i> Gyurkó László, Hernádi Gyula, Jancsó Miklós: <i>Szerelmem, Elektra</i>	22
Csehy Zoltán	Barbárok, utazók, szeretők Mozaikok a magyar Kavafisz-hatástörténetből	32
Pataky Adrienn	„Egy istent kellene csinálnom” Alvilági utazás Nemes Nagy Ágnes költészetében a kezdetektől az <i>Ekhnátonig</i>	42
Ferenczi Attila	„Tudod, hogy iszom” Petri György <i>Horatiusi</i> című verséről	53
Kerti Anna Emese	„Verseimbe te fűjj, lehelj ma lelket!” Kovács András Ferenc Calvus-verseinek intertextuális hálózatairól (Catullus, Horatius, Ovidius)	59
Krupp József	Bejáratok Trójába Kántor Péter <i>Trója-variációk</i> című versciklusáról	71

Könyvek

Polgár Anikó (ford.): <i>A föld, a tenger és az ég. A bizánci költészet gyöngyszemei</i> (Boreczky Katalin)	81
Monique Goullet – Michel Parisse: <i>Középkori latin nyelvkönyv egyetemi hallgatóknak</i> (Guba Ágoston)	82

A címlapon:

Lotz Károly 1875-ben festett, *Homérost ünnepli a görög nemzet* című festményének részlete a Budapesti Gazdasági Egyetem dísztermében (Vörös János felvétele)

A címlap belső oldalán:

Athéni vörösalakos oszlopkatér (vegyítő edény) hátoldala mulatózók jelenetével. A Siracusa-festő munkája, Kr. e. 470–460 körül. Szépművészeti Múzeum, Antik Gyűjtemény (Mátyus László felvétele)

A hátsó borítón: Athéni vörösalakos oszlopkatér (vegyítő edény) előoldala harcos búcsúztatásának jelenetével. A Siracusa-festő munkája, Kr. e. 470–460 körül. Szépművészeti Múzeum, Antik Gyűjtemény (Mátyus László felvétele)

Antiquitas nostra

Ha majd elindulsz Ithaka felé,
válaszd hozzá a leghosszabb utat
(Kavafisz)

Folyóiratunk jelen száma elsősorban két forrásra, egy konferenciára és egy előadás-sorozatra vezethető vissza. A konferenciát 2019. május 13-án tartotta az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya *Homéros Magyarországon* címmel, abból az ünnepi alkalomból, hogy megjelent az azóta kilencvenedik életévét betöltő tudós, Ritoók Zsigmond a konferenciával azonos című monográfiája (Kalligram, Budapest, 2019). A rövid tudományos ülés öt előadásából hármat van szerencsénk közölni az MTA I. osztályának jóvoltából és a szerzők, Bolonyai Gábor, Király Erzsébet és Imre Flóra szívességéből. Az előadás-sorozat az ELTE BTK Ókortudományi Intézetének minden tavasszal megrendezett tematikus *Ringvorlesungja* volt, amely 2019 tavaszán *Ókor a modern és kortárs magyar irodalomban* címmel került megrendezésre. Ennek anyagából Pataky Adrienn, Csehy Zoltán, Ferenczi Attila és Krupp József előadásai készültek el tanulmány formájában is; köszönjük az ő munkájukat is. Mint ahogy Szöllősi Barnabás és Kerti Anna Emese munkáját is, akiknek írásai ezekről az eseményekről függetlenül készültek, ám beérkezésük szerencsésen esett egybe a konferencia és az előadás-sorozat által körvonalazott témával: az antikvitás hazai utóéletével.

Amikor az *Antiquitas nostra* („antikvitásunk”) címet választottuk, abból indultunk ki: mind Homéros hazai recepciója, mind az ókor jelenléte a modern és kortárs magyar irodalomban az antikvitás magyar képét, pontosabban képeit érinti, abban az értelemben, ahogyan 1935-ben a *Horatius noster* című antológia annak járt utána, hogy mit – mi mindent – jelentett Horatius a magyar művelődéstörténet egyes korszakaiban. A Lotz Károly falfestményein nemzeti kontextusban elgondolt 19. századi Homéros egészen más, mint Kavafisz *fin de siècle* antikvitásának folytonos lírai újraírásai, mint ahogy Nemes Nagy Ágnes „istenteremtő” *Ekhnáton*-ciklusának ókorképét is nehéz lenne Kovács András Ferenc Calvusának római irodalmi palimpszesztjeivel egy lapon emlegetni. Antikvitásaink, a maguk sokszínűségében – főként az irodalomban, de egy-egy írás erejéig a képző- és a filmművészetben is.

Nem újdonság, hogy nincs egy antikvitás, csak sok van, eredendően is, hát még a recepció-történetben. Mégsem szeretnénk az olvasót az összefüggések utáni kutatásról lebeszélni. Kántor Péter Trója-versei például szépen illeszkednek Homéros hazai jelenlétének több írásban tárgyalt témájához, de a maguk módján Kavafisz hazai utóéletének is részei – gondoljunk Kavafisz *Ithakájának* a magyar recepcióban oly fontos modern *Odyseia*-élményére –, mint ahogy Petri György költői világától sem állnak távol. Vagy: Petri Horatius-transzformációi mögött, valahol a mélyben, ugyanaz a Gyulai Pál nevezetes versében megfogalmazott kritika munkál, mint amely Nemes Nagy „Horáciuszt” bíráló, a költő életében publikálatlanul maradó *Ódáját* is inspirálja. Antikvitásaink sokfélék tehát, ám vannak hagyományvonalak, amelyek feltétlenül összekötik őket; a 20–21. században elsősorban a hagyomány kritikájának, vagy éppen – mint leglátványosabban Kovács András Ferencnél – a hagyomány újraalkotásának igénye.

A lapszámot Ritoók Zsigmond professzor úrnak ajánljuk, megkésett születésnapi ajándékként. Antikvitásaink sokhangúságáról – beleértve a disz- és konzonzonanciákat is – mindannyian tőle tanultuk a legtöbbet. Hálásak vagyunk érte, és köszönettel várjuk a folytatást.

A szerkesztőség